

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gold. 40 kr., za pol leta 1 gold. 70 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold. 10 kr., za četrt leta 1 gold. 10 kr.

V Ljubljani 20. aprila 1887.

Obseg: Kako svinje rabiti za narejanje komposta. — Snaženje sodov. — Sol pa živinska klaja. — Nekoliko o režnji drevja. — Zdravljenje sadnega drevja in bledice. — Vprašanja in odgovori. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Kako svinje rabiti za narejanje komposta.

Z majhnimi stroški moremo s pomočjo svinj napravljati lepéga komposta ali gnoja mešanca. V to svrho se blizu svinjaka v kakej senci s kamenjem naltaka prostor tako, da proti sredini malo visi. Spomladi se listnjak postrga in nastrgano vrže se na omenjeni prostor, če pa onega ni, zadostuje voz stelje. Na to steljo meče se zatem vse, kar je mej letom dobiti, zlasti plevel z vrtov in z njiv, prst, rušina, zemlja iz jarkov itd. Svinje zmeraj po tej mešanici rijejo in vse, kar je užitno, marljivo pobirajo, a ob enem s svojimi odpadki gnojijo stelji. Proti solncu pomaga senca kakega velikega oreha ali pa nalašč narejena streha, dež pa zaliva in spomladi imamo izvrsten kompost za travnike, kateri skoraj ni naredil nobenih stroškov. Gnoj mešanec je tako pomešan in vse strohneno, da posameznih tvarin ni več lahko spoznati. S takim kompostom pognojeni travniki lepo ozelenijo, kažejo gosto deteljo in same žlahtne trave.

Snaženje sodov.

V nekaterih krajih ne snažijo izpraznjenih sodov marveč jih puščajo, da se na zraku posuše. Da to ni prav, zna vsakdo. Kajti sod postane kmalu plesniv. Če pogledaš v sod, zapaziš stene vse bele. Kdor pa v takšen sod vina naliže, ta si je celó skvari. Vino dobi neprijeten okus. — S sodi se torej, saj pri nas, mora ravnati na sledeči način. Brž ko je sod prazen, treba ga hitro izmiti in dobro izplakniti, sicer postane plesniv. Snaženje ni težavno delo, če je vino v njem bilo zdravo. Naliže se v prazni sod studene vode, da se snažno izmije vsak ostanek od drožij. Parkrat se izplakne, da čista voda teče iz soda.

Več dela je, če je vino v sodu bilo skvarjeno, kalno, ali če se je vleklo. To bi sicer ne smelo biti pa se le godi, žali Bog, vse prepogosto. Telaj ni zadosti sod s studeno vodo izplakniti. Kajti plesnivec se je uže v les zaril, od koder ga moramo zopet izriniti in uničiti. To je laže rečeno, kakor storjeno. Plesnivčeve kali se ne dajo precej odpraviti, kedar so se pregloboko v les zarile. Pri velikih kletarstvih imajo parne stroje, s katerimi krop z veliko silo v sod brizgajo, sopar prodira v luknjice lesu in ugonobi plesen. — Drugi ljudje moramo pa drugače ravnati, da isto dosežemo. Vzamemo torej vrelega kropa, in ga vlijemo v sod, ki ga zapilkamo in potem dobro premetavamo, da more krop do vseh sodovih dog. Dobro je krop dvakrat vlti, ker drugikrat več koristi in gotoveje plesen uniči.

Sedaj pa ne smemo soda puščati na miru, praznega, če je tudi trdno zapilkan. Prazni sod moramo z žveplom žgati. Žveplo pokonča plesen, ki se morda še v zraku nahaja. Žveplanje se mora večkrat ponoviti. V kleti zadostuje za štrtinjak vsak mesec po eden rezljaj žvepla. Ko hočemo, pozneje prazni sod rabiti nimamo nič snažiti. Zadostuje, če ga malo s studeno vodo poplaknemo.

Sol pa živinska klaja.

Manje kakor bi potrebno bilo pazijo kmetovalci na to, da mora mej klajo, katero živini svojej polagajo, tudi nekaj soli biti, ako hočemo, da je umno sestavljena in ustreza svojemu namenu. Navadna sol, učeno: chlornatrium imenovana, nahaja se po vsem živalskem truplu ter se brez škode ne sme pogrešati v krmi, ki se polaga. Po leti, kedar zeleno krmo polagamo in živino pasemo, ni treba toliko soliti, kakor druge čase; zelena krma ima potrebno množino soli vselej v sebi, zlasti dokler je še mlada.

Drugače je po zimi, ko se polaga le suha krma, pa tedaj, kedar rabi skvarjena klaja. V teh slučajih moramo živini drugače skrbeti, da dobode potrebne si soli.

Užita sol dela, da vsa žival veseleje živi; zlasti vpliva na prebavila. Vsaki dan podana sol povzroča, da se nareja obilo za prebavljanje potrebnih tekočin, vsled česar, se klaja temeljiteje ukoristi. Kaže torej težko prebav-

nej klaji dodajati soli.

Žival dobi prijetno zunanjo podobo, svetlo dlako, koža bolje poti; sploh vse življenje postane veseleje. Sol je živalim kar človeku dišave. Razvimo to naj-

bolje, kedar smo prisiljeni, slabo spravljeno krmo polagati. Živina po dobljeni soli rada in veliko pije in se zdravo čisti, kar je pri suhej krmi važno.

Dokazano je torej dovolj, da sol na konje, goveda in ovce dobro vpliva. Vendar preveč soli ne smemo dajati. Živina preveč zažaja in preobilo pije, kar zopet škoduje. Koliko pa se naj soli vselej položi, to ni lahko naprej določiti, ker je zavisno od raznih okoliščin. Navadno uže sam nagon živali namigne, kedaj da je dosta soli. Zato je umestno kupiti živinske soli za lizanje. Ta se položi ali obesi v jasli, da morejo živali do nje. Paziti je, da večjih kosov ne odgrizavajo, ampak sol samo ližejo.

Ozirali smo se pa v tem sestavku na konje, goveda in ovce, ne pa na svinje. Tem dohaja navadno zadosti soli po krmi, katero dobivajo. Če se uže soli svinjam polaga, stori se naj to v mogoče majhnih podatkih, zlasti kedar nečejo jesti, hujšajo in slabijo.

Slednje kaže včasih tudi na strup, in tedaj bi to značilo, da se je preveč soli dajalo. Sploh pri svinjah je treba velike previdnosti, in se naj prej premalo soli daje, nego preveč.

Nekoliko o režnji drevja.

Kdor hoče od sadnega drevja imeti v resnici kaj dobička, ta ga mora ne le pravilno saditi, ampak tudi

pravilno obdelovati. Glavno sredstvo, sadno drevje zdravo in plodno ohraniti, je obrezovanje. Obrezovanje mora biti pa ob pravem času in pravilno izvršeno. Ako ne gledamo na pravi čas in pravilnost režnje, moremo drevju več škoditi, kot pa koristiti. S pričujočimi vrstami hočemo naše sadjarje poučiti, kako je odrezovati in obrezovati mladike ter veje.

Ako hočemo mladiko prikrajšati, odrežemo je to-

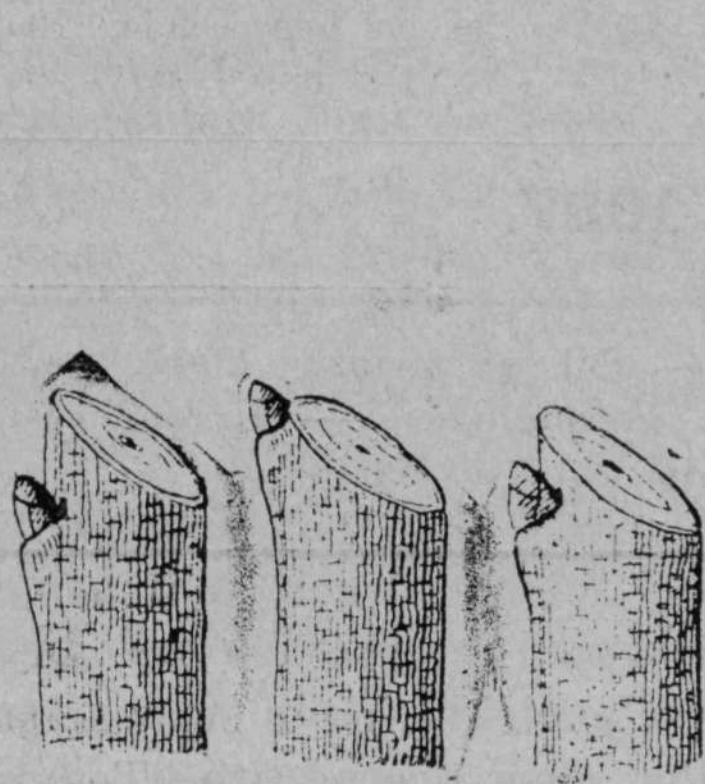
liko, da ostane le še del, ki nam rabi.

Ostali del mladike ima pópe, ki naj še to pomlad zaženejo. Naj višji póp ostale mladike je navadno za nas najvažnejši, zato moramo mladiko tako rezati, da

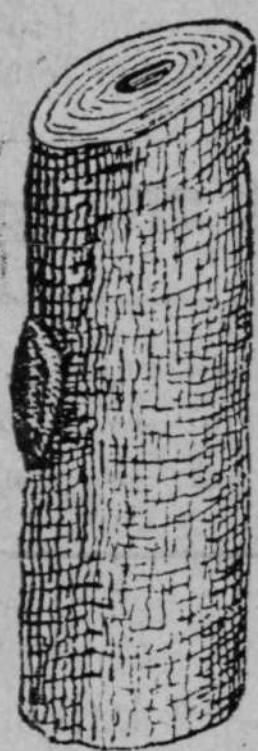
najvišji pop ne ostane le živ, ampak da tudi naredi lep poganek. Ako odrežemo mladiko tako visoko nad popom, kakor kaže pod. 21., potem se kos nad popom prične sušiti, ker ni listja na njem, ki bi sok nase vleklo. Vsled tega sušenja trpi tudi pop, oziroma poganek in more se celo sam posušiti. Mladiko odrezati preveč blizu popa, ka-

kor je videti v podobi 22. tudi ni dobro, ker je nevarnost velika, da se pop posuši; na vsak način pa raste poganek pri taki režnji slabo. Pravilno režnjo poganka kaže podoba 22. Rezati je poševno in rano zamazati s cepilno smolo.

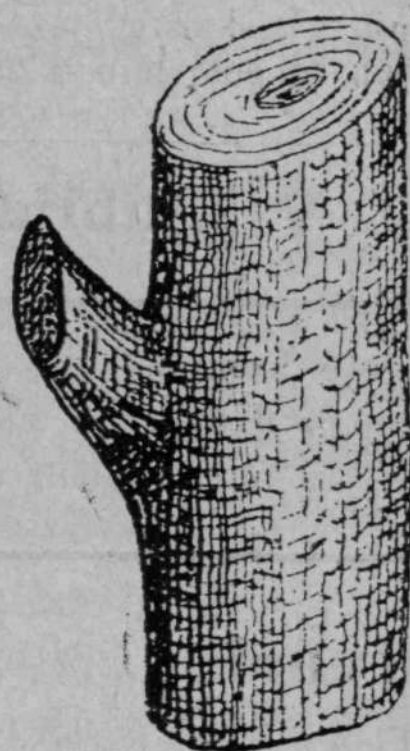
Dostokrat smo prisiljeni drevesu vso vejo odrezati. V tem slučaju odreže se veja tikoma pri deblu, kakor kaže podoba 24, in rana se zamaže s kakim drevesnim mazilom ali pa s cepilno smolo. Vejo tako odrezati kakor je videti v podobi 25, da ostane še štor, je zelo škodljivo, kajti ta štor se posuši in strhleni, trhlenoba rije v deblo in naredi se rak. Podoba 26. kaže deblo predelano z rakom, ki se je naredil vsled take slabo odrezane veje.

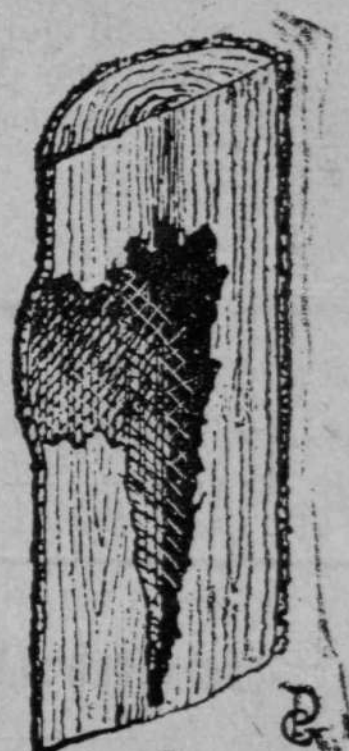
Pod. 21. Pod. 22. Pod. 23.

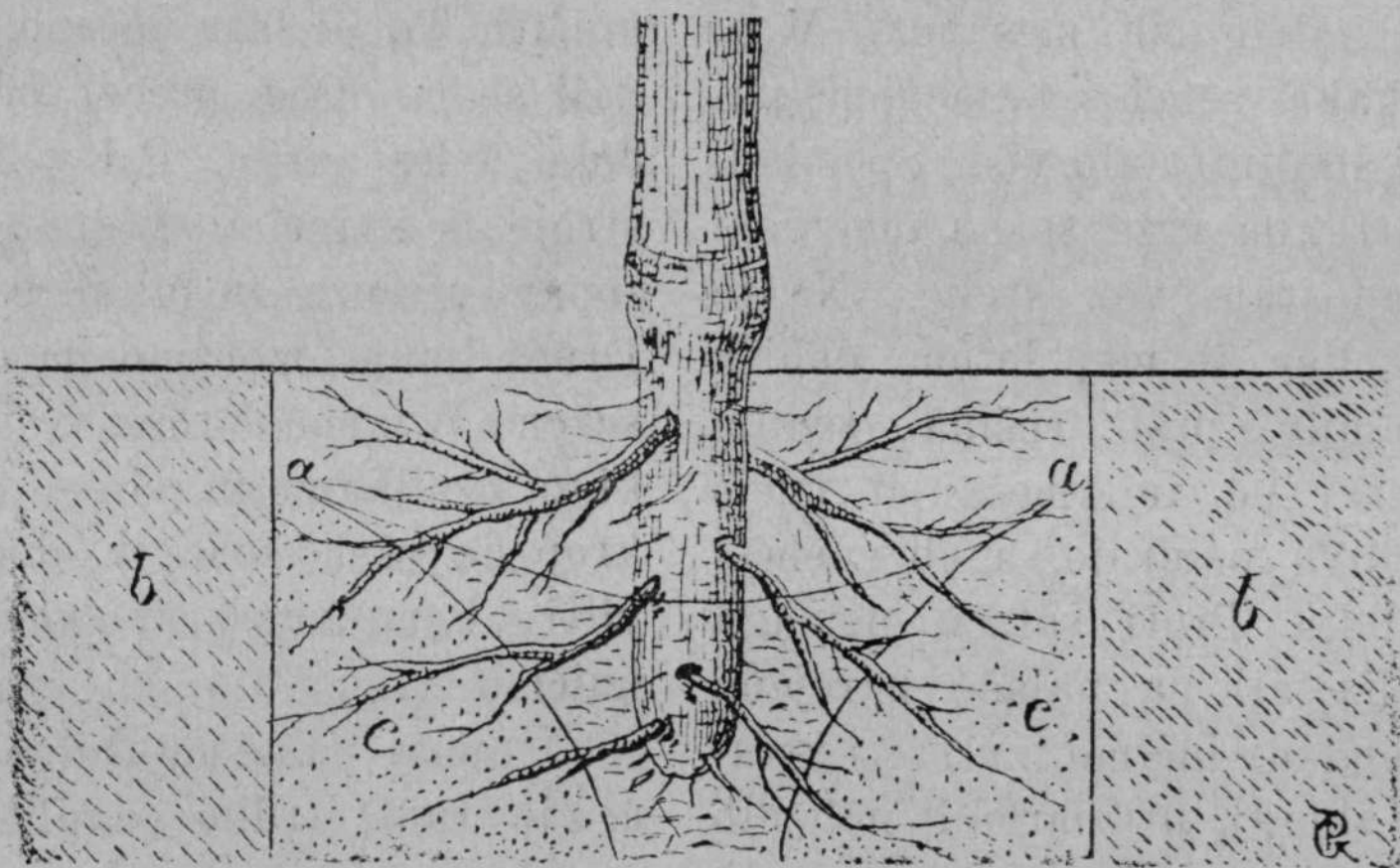
Pod. 24.

Pod. 25.

Pod. 26.

Pod. 27.

Zdravljenje sadnega drevja od bledice.

Bledica na drevju je bolezen, ki nastane vsled pomanjkanja rastlinske hrane v zemlji ali pa vsled